

Laura Lähteenmäki

RÄKNA TYST TILL TIO

Översättning: Paulina Immonen

Till Alva

”Jag endast en önskan har,
låt mig ha min barndom kvar.
Låt mig njuta av tiden som är.”

Jari Helin / Vesa Jokinen: En önskan (övers. Pyyntö)

1.

Det var tre veckor kvar till sommarlovet och Myy väntade otåligt på att fjärde klass skulle ta slut så att hon skulle slippa träffa Pätkisarna på ett par månader. Även om det skulle bli skönt så visste hon att det skulle kännas ensamt utan Pätkisarna under sommaren och varje morgon skulle hon undra om någon skulle messa och fråga om hon ville hänga med någonstans.

Hon alltså både väntade på sommaren och inte.

När hon klättrade upp på berget vid skolan var det tre veckor kvar till sommarlovet och hon såg Pätkisarna med detsamma. De stod mitt på skolgården och kramade om varandra.

Egentligen var det märkligt att hon ens såg dem, för det fanns väldigt många elever på skolan. Mamma brukade säga att hon skulle skriva en insändare till tidningen och klaga på att skolan var alldeles för stor, men det gjorde hon ju aldrig. Det var bara sånt som mamma sa. Jag ska skriva en insändare! Ringa läraren! Snart ska jag minsann tvätta fönstren!

Trots att det var sjukt många elever så fick hon alltså syn på Pätkisarna.

Myys gråa ögon fäste sig vid hennes fyra bästa vänner och hon stirrade på dem samtidigt som hon tajtade till sin ljusa hästsvans. Steg för steg närmade hon sig kvartetten.

De andra kramade om varandra där mitt bland alla andra och det gick inte att ta miste på deras vänskap och

ömsesidiga tillgivenhet. De närmast glödde av glädje. Kramarna fick deras ansikten att lysa och vänskapen strålade från dem. De hade kastat sina ryggsäckar på marken för att kunna kramas riktigt ordentligt.

Myy började dra benen efter sig.

Hon passerade stenarna som några av hennes klasskamrater stod och lutade sig emot. Hon hade kunnat gå fram till dem men eftersom hon i allas ögon var en Pätkis, skulle de ha undrat varför hon kom dit. De skulle ha frågat allt möjligt: Vad gör du här? Varför har du alltid håret i en hästsvans? Har du gråtit?

Andras frågor kunde vara hemska.

Aada upptäckte henne först. Alldeles säkerligen såg Aada henne bakom Hetas röda hår men hon gjorde ingenting. Aadas listiga ögon tog en snabb titt på Myy, ögonvitorna i de bruna ögonen blänkte till men hon började inte vifta åt Myy att göra dem sällskap.

Men Myy gick fram till dem, det fanns inget annat alternativ. Det var hennes gäng. Pätkisarna.

– Tja, sa hon och de andra makade på sig så att hon fick plats i cirkeln.

En stund tidigare hade de kramat om varandra med ryggsäckarna kvar på marken, men när hon kom så var det slutkramat.

Ändå började Myy tappert berätta om den gulliga killen som varit hos hennes morfars granne igen.

Ämnet intresserade de andra, det visste man ju, och de vände sig mot henne.

– Matiiias eller? frågade Aada samtidigt som hon såg på de andra. Av någon konstig anledning brukade Pätkisarna dra ut på morfars grannes namn på ett konstigt sätt. Aadas ögon snurrade runt som kastade tärningar när hon sökte bekräftelse hos de andra.

Myy nickade försiktigt och fortsatte berätta att hon hade promenerat med killen till den mobila kiosken och köpt godis.

– På riktigt? frågade Heta och spände ögonen i henne.

Myy ville egentligen inte ljuga för Heta som var hennes äldsta vän, de hade känt varandra sen de var bebisar.

– Ja, asså ja! försäkrade hon, och såg på de andra utan att röra en min. Inte en blinkning, för om hon inte blinkade och höll blicken stadig så kanske de andra skulle tro på henne.

– Jag hade glömt pengarna hemma så Matias betalade för mitt godis, sa hon.

– Vad köpte du då? frågade Camilla, som var en riktig gottegris och kunde alla godissorter och priser utantill.

Nu gällde det att tänka snabbt, försöka se kioskens godishylla för sitt inre öga och skanna av dess skrala utbud från minnet. Myy berättade att hon hade valt en Tupla och en Salmiakbil, inte för mycket, för Matias kunde ju inte ha betalat för hur mycket godis som helst.

– Vad köpte Matiiias då? frågade Aada och slängde med sitt mörka hår.

– Några hårda med lakritspulver i, jag minns inte vad de heter, svarade Myy. Att vara för detaljerad var

misstänksamt. Och det hade även inneburit att Matias och Matias godis betydde något för henne.

– Soptipp, sa Camilla blixtnabbt. Bon Bons.

– Ja, just det, instämde Viivi.

Myy nickade. Viivi trodde på henne i alla fall och såg på henne med tillit i blicken. Viivi var alltid så vänlig och berättade saker för Myy som hon inte sa till någon annan. Och även om Heta var Myys barndomsvän och fastän deras mammor var bästisar så var det oftast Viivi som var snällast mot henne.

– Du ljuger, sa Aada dömande, och såg skarpt på henne med mörkare blick.

– Det var Soptipp, försäkrade Myy, men hörde själv hur hon snubblade på orden.

– Man får inte beskylla andra för ljug, sa Heta till Aada. Varför sa du så?

– Varför inte, sa Aada och ryckte på axlarna. Sen började hon berätta om sitt lördagsgodis och de andra berättade om sitt. Även om Myy tyckte om att lyssna på godishistorierna, så kände hon sig sänkt. Och när klockan ringde in gick gruppen in parvis, Aada och Camilla, Viivi och Heta, och sen följde hon efter som det femte hjulet.

Inte ens en bil hade fem hjul.

Hon skakade beslutsamt av sig tanken när hon klev in i klassrummet. Hon var här. Nära sina vänner, en i ledet, en del av gruppen. Alla tänkte så. Läraren tänkte så, klassen tänkte så, även alla Pätkisar tänkte så. Hon blev alltid bjuden på Pätkisarna födelsedagskalaser – utom Aadas – och hon satt alltid med dem i matsalen. Och ibland var det

någon som frågade om hon ville komma hem till dem eller gå ut någonstans.

Alltså tryckte Myy in sig genom dörren samtidigt med Viivi och Heta, även om det var trångt och hon skrattade med dem utan att riktigt höra vad de skrattade åt.

När de hängde kvar på skolgården efter skolan, berättade Camilla att det hade kommit ett lägerbrev under lektionen. Hennes mamma hade skickat en skärmdump av brevet.

De andra tjöt av upphetsning och trängde sig genast intill Camilla för att titta på hennes telefon.

Vad då för lägerbrev?

Det gick en darrning av obehag genom Myy, men hon frågade inget. Hon visste att hon genast borde fråga, vadå för läger och vadå för brev, men nu hade tillfället redan passerat. Och där stod hon som en gammal stubbe och glodde på de andra som hade böjt sig över Camillas telefon för att se.

Skulle de andra åka på något läger? Vadå för läger? När? Allihop?

Och det allra viktigaste: varför var hon inte medbjuden?

– Vad är det för läger? frågade hon till slut, för mamma hade sagt att man behövde vara modig och prata om saker även om det är jobbigt.

Fråga på bara! Öppna munnen! Häng på de andra!

De andra hade inte hört hennes fråga, så hon harklade sig och frågade en gång till. Med starkare röst den här gången och med mer trovärdighet.

Den här gången hörde Viivi henne och hon såg på henne med ögon stora som tvåeuromynt – Myy hade aldrig tidigare lagt märke till att hennes grönbå ögon hade något av samma guldfärg i sig som mynten. Sen tittade Viivi på de andra.

Myy såg det. Hon såg *hur* Viivi tittade på de andra.

– Ja, sa Viivi efter en stund när de andra hade tystnat. Det är det där trixlägret.

– Det vet du väl, sa Camilla, och såg över skolgården mot den gråa skolbyggnaden.

– Jaha, det, sa Myy fastän hon inte visste. Hon hade inte hört om något trixläger.

Men när man hade sagt *jaha, det*, så kunde man inte längre fråga, vadå vilket?

Pätkisarna log lättade. Myy hade låtit dem komma undan. Hon hade låtsas veta och de andra hade inte åkt dit för att ha lämnat henne utanför, för att ha undanhållit information från henne.

– Du sa ju att du inte kunde komma, för att du skulle åka till din morfar, påminde Aada henne.

– Ja, just det, sa Myy igen.

Fastän hon aldrig hade sagt så! Hon hade aldrig i livet sagt något sådant. Hon hade kunnat åka på vilka läger som helst med de andra och inte till morfar. Självklart skulle hon ha velat åka med på lägret!

– Jag vet inte om jag ska åka till morfar, fick hon sagt till slut och det kändes lite bättre att hon försökte hävda sig.

– Du åker ju alltid till din morfar, påminde Camilla henne.

Det var faktiskt sant. Myy och hennes mamma var mycket hos morfar. Sen mormors död ett par år tidigare hade mamma spenderat mycket tid hos morfar. Nästan varje helg, i ur och skur körde de den dryga timmens bilfärd till landet.

Så jotack, visst mindes hon morfar, tackar så mycket för påminnelsen, men hon kunde inte minnas något trixläger. De andra hade inte sagt ett ord om det tidigare och det fick Myy att se dum ut. Hon var inte en senil gamling eller en disträ morsa som ena dagen inte kunde minnas bilens registreringsnummer och nästa dag frågade om hon redan hade gett Myy månadspeng eller inte.

– Jättetråkigt att du måste åka till din morfar och inte kan komma på lägret, sa Viivi.

Sådan var Viivi, hon försökte vara vänlig och sa ofta att hon inte ville tala illa om andra. Men å andra sidan brukade Viivi vända *kappan efter vinden* – mammas uttryck! – vilket betydde att Viivi alltid gjorde som alla andra. Höll med, bekräftade och nickade. Myy visste aldrig vad Viivi egentligen tänkte själv.

De andra såg medlidande på henne. Det var som att hon hade drabbats av en oroväckande minnesförlust och nu var de andra bekymrade över henne. Innan hon hann upprepa att hon verkligen inte visste ett dugg om något

läger, så hade de andra tappat intresset för henne och återgått till lägerbrevet:

- Man får ha med godis!
- Glöm inte att ta med baddräkt!
- Vi har bara en sovsäck och min bror har pruttat

sönder den!

Alla skrattade åt Viivis stackars sovsäck. Även Myy skrattade, fastän hon inte stod ut med tanken på att de andra skulle sova över en natt på lägret, eller flera nätter.

Att det var ett nattläger.

Nattläger, nattläger, tänkte hon. Hur många nätter?

- Hur många nätter ska ni vara där? frågade hon.

Ögonen flackade till åt hennes håll. Åtta ögon. Vackra, stadiga, lite skrämnda och utan tvekan skyldiga. Blåa, gråa, bruna och myntgula. De såg på henne och återigen vek blickarna undan.

Aada såg på Camilla, Camilla på Heta, Heta på Viivi. Bara Viivi såg på Myy.

- Tre, sa Viivi. Tre nätter ska vi vara där.

2.

Från Myys fönster kunde man se grannarnas radhus. Gårdsplanen hade nyligen asfalterats och fått parkeringsplatser utritade med vit färg. Alla hade en egen plats.

Även Myy hade fått en plats men det var inte på ett tre-nätters trixläger med de andra Pätkisarna. Inte i brorsans sönderpruttade sovsäck. Inte med väskan kladdig av socker från lägergodiset. Inte med den blåa baddräkten fortfarande blöt efter den förra simturen.

– Vad sitter du här och ugglar för?

Mamma slet upp dörren till Myys rum och kikade in nyfiket. Självklart hann mamma se att Myy torkade sig på kinden innan hon ryckte åt sig planritningen, för det var sånt hon satt och ritade på sitt rum. Planritningar för hus, med människor i sina hus. Terrasser och simbassänger samt hörnsoffor i vardagsrummen. I timmar satt hon och ritade vid sitt skrivbord.

– Du gråter väl inte?

Myy vände blicken mot fönstret och skakade på huvudet. Från fönstret på ovanvåningen på deras tvåvåningsradhus såg man ut mot den stora skogen. Vid parkeringen växte björkar vars klargröna trädtoppar böjdes i sommarvinden.

– Mamma såg att du grät. Mamma märkte att du torkade tårar med din tröjärm.

En detektiv till mamma. En mästardetektiv.

– Varför gråter du? envisades mamma.

– Jag kanske har blivit allergisk mot nåt, sa hon och rösten raspade precis lagom trovärdigt. Men mamma trodde inte på henne och fortsatte:

– Mamma ser allt. Mamma har ögon i nacken!

Mamma hade då uttryck för allt – *ögon i nacken*. När Myy var liten, då hade hon trott att mamma verkligen hade ett par ögon under håret i nacken som hela tiden såg minsta lilla lögn eller näspet. Oftast blundade nackögonen, men då och då slogs de upp och då såg de genom håret och till och med genom väggarna, de såg allt som Myy hade för sig.

Som barn hade hon varit så lättlurad och naiv och kanske var hon det fortfarande. Det märkte man ju med den här lägergrejen också.

– Du ser ju inte ens framför dig! skrek hon. Du fattar ingenting.

Men mamma lät sig inte avskräckas utan bytte samtalsämne och började prata om något helt annat. Det var mammas trick: att börja prata om något annat, som hennes jobb som arbetsterapeut eller så beundrade hon hennes planritningar tills Myy mot sin vilja blev avslappnad och började beskriva detaljerna i hemmen som hon ritat och berätta om hur bra hennes penna var och därmed började hon även prata om andra saker. Till slut även om trixlägret.

Hon berättade inte att hon inte var medbjuden till lägret, men mamma räknade ut det ändå. Även om mamma redan var gammal – äldst av alla Pätkisars

mammor, utav vilka Aadas mamma endast var trettio – så kunde mamma ofta förstå saker utan att man hade sagt ens hälften. Ibland behövde man inte säga något alls.

– Jaha, sa mamma och kisade med ögonen på ett sätt som lät förstå att hon var mycket nöjd med att ha lyckats få fram informationen. Mamma ska kolla upp det där lägret och anmäla dig också. Punkt slut!

Därefter fiskade mamma upp mobilen ur bakfickan på sina jeans, som att den bara legat där och väntat på att dras upp vid rätt tillfälle.

Sådan var mamma, en kvinna som agerade, driftig och självsäker, men den här gången måste hon stoppas.

– Aldrig i livet! skrek Myy. Du ska verkligen inte anmäla mig någonstans!

Det var det värsta som kunde hända. De andra hade inte velat ha med henne på lägret och sen skulle hon bara dyka upp där och låtsas som att det regnade. Hon skulle stå där på kollots parkeringsplats med sin sportbag med baddräkt och godis i ena handen och en sprillans ny sovsäck under den andra armen.

Mamma såg fundersamt på henne och stoppade tillbaka mobilen i byxfickan.

– Hmm, sa mamma och gick ner för trappan.

Snart hördes ett knattrande från hennes dator och Myy kunde gissa vad mamma hade för sig.

– Hitta det inte, hitta det inte, hitta det inte, rabblade Myy samtidigt som hon tryckte handflatorna mot öronen. Hon ville inte höra tangentbordets segerrika smattrande.

Men självklart hittade mamma lägret och självklart anmälde hon Myy och skrev som övrig information att hon skulle bli placerad i samma rum som Heta.

För mamma fanns det inga andra alternativ än att Myy skulle följa med Heta på lägret och sova bredvid hennes säng som en nöjd liten hundvalp. Mamma var blind och dum och hon såg nöjd ut när hon smekte Myys huvud innan hon sa god natt till henne.

På morgonen kom ett meddelande om att Myy hade fått en reservplats till lägret.

– Nu håller vi tummarna! utbrast mamma förtjust.

Hårt!

Hoppas att jag inte får någon plats, tänkte Myy.

Hoppas att ingen avbokar sin plats.

– Du får garanterat en plats, fortsatte mamma, precis som om hon hade läst hennes tankar.

Mammas tillförsikt var olidlig. Mammas enfaldighet och dumhet. Och mamma fortsatte godtroget:

– Mamma vet att folk brukar boka av. Det dyker alltid upp nåt annat.

Myy snappade upp Blomman från vardagsrumsbordet – mammas terapidocka med hår av garn. Dockan som med sina plirande ögon fick mammas barnklienter att öppna upp sig och berätta om alla sina hemligheter. Hon drämde ursinnigt ner dockan på soffan.

– Sluta med det där! skrek Myy.

Mamma såg ut som en virrig höna. Håret stod på ända och glasögonen var täckta av fettfläckar.

– Vad? undrade mamma. Sluta med vad?

– Det där med mamma vet, mamma ser! sa Myy och ryckte återigen upp Blomman och slet häftigt i dess prickiga klänning tills hon hade lugnat ner sig lite. Du pratar med mig som om jag vore tre år, muttrade hon sen.

Mammas min ändrades med detsamma och hon kom fram för att krama om henne.

– Ja, det gör jag ju faktiskt, sa mamma och kramade om henne lite hårdare. Jag vill inte ens prata så. Det har bara fastnat från den tiden då du fortfarande var min lilla Myy.

Myy passade på att snabbt dra i sig doften av mammas hjärttröja när hon var så nära. Det doftade sött, lite matos, damm från mammas jobb och även en aning som morfars hus.

– Från och med nu ska jag prata med dig som en stor tjej, lovade mamma. Stora Myy, sa mamma och smakade på det nya namnet.

Men Myy ville inte vara stor. Egentligen ville hon vara allt annat än stor! När man var stor blev det en massa nya grejer, man skulle kunna det ena och det andra och hon ville inte ens tänka på allt det där.

Hon gick upp till ovanvåningen och kastade Blomman på den bäddade sängen bredvid traskaninen.

Hoppas att ingen avbokat sig från lägret, tänkte hon. Hoppas att ingen okänd människa får för sig något sådant och att hon inte behöver åka på lägret med de andra Pätkisarna.

Det var en alldeles befängd förhoppning, för det var just det som hon önskade sig mest av allt i hela världen.

3.

Helgen var bra, hon och mamma åkte till morfar och det var trevligt. Där slapp Myy tänka på Pätkisarna och deras uppdateringar, i stället kunde hon göra olika saker med morfar eller för sig själv, som att sitta vid stugbordet och rita. Men på hemfärden medan mamma rattade bilen på motorvägen, kröp sig en obehaglig känsla ner i Myys mage och när de kom till universitetets övergångsbro tog hon upp mobilen för att kolla allas uppdateringar.

Heta hade varit med Camilla.

Aada och Viivi hade haft en mysig picknick.

De andra hade hängt med varandra, Myy var helt bortglömd, de hade inte ens frågat om hon ville följa med.

Brydde de sig inte? Eller tyckte de inte om henne?

Tanken var så ångestframkallande att hon snart skrek åt mamma, nej jag tänker inte bära in några kassar från bilen eller öppna någon dörr för en mamma som bar på en massa kassar, och nej jag tänker inte hälsa på granntanterna eller hämta bröd eller tomater från affären. Och självklart hade de inga läxor längre, asså ursäkta, det var bara två veckor kvar av skolan och alla betyg var redan satta! Med en sista kraftansträngning gnällde hon även över blockflöjten, att det inte kom något ljud ur den för den var billig och plastig och mamma hade inte köpt någon ny trots att hon lovat, för hon var gammal som gatan och tjugo år äldre än Aadas mamma!

Även mamma som vanligtvis var lugn som en ko fick till slut nog och ilsknade till och båda gick och la sig utan att säga ett ord mer till varandra.

Men vid tiotiden smög sig mamma in hos Myy, satte sig på sängkanten så att madrassen studsade till.

– Älskling, sover du? frågade mamma och klappade hennes lår ovanpå täcket.

Myy svarade inte. Hon skulle aldrig mer säga ett ord till mamma, för hon hade inte tagit någon notis alls om henne under helgen. Mamma hade bara pratat med morfar som plötsligt inte mådde bra alls, hon hade varit helt i sina egna tankar, grävt i potatislandet och satt potatisarna. Sen hade hon spenderat flera timmar med att värma bastun och tjatat om hur gott det doftade med röken i försommarkvällen.

Myy svarade inte, utan låg stilla kvar i sängen. Då reste sig mamma och satte bestämt båda händerna i midjan.

– Imorgon ska jag ringa er klassföreståndare och fråga vad det är som skaver där i skolan egentligen! sa mamma och sa sig ha märkt att Myys beteende alltid ändrades då de kom hem från landet på söndagskvällarna.

Hemma hos morfar var allt bra och trevligt, sa mamma, men när de var hemma blev Myy alldeles omöjlig.

Bra och trevligt. Omöjlig.

Även om mamma hade kommit till hennes rum för att bli sams så fortsatte hon ändå med sitt gamla tjat. Det tog inte lång tid innan Myy återigen var ursinnig och skrek åt mamma och mamma svarade att hon inte fick skrika, utan skulle tala med en vänlig röst.

Man ska tala vänligt. Så sa mamma jämt.

Och så sa hon, *som man ropar i skogen får man svar*, vilket betydde att ifall Myy var vänlig mot andra så skulle även andra vara vänliga mot henne.

Men det var inte sant. För Myy var vänlig, men det var inte särskilt ofta andra var det mot henne och det kändes också väldigt orättvist att hon skulle behöva försvara sig när det var *hon* som mårde dåligt.

– Hur blir du som tonåring, om du redan är sån här? frågade mamma, men utan att förvänta sig ett svar.

Ingen av dem kunde veta det. De var inga siare.

Kanske var det en retorisk fråga, tänkte Myy, men hon sa det inte högt för mamma hade blivit för glad då.

Mamma älskade att hon använde ord som retorisk, cynisk och laxerande verkan.

Sådana ord kunde man inte använda i skolan heller, för då tyckte Pätkisarna att hon bara försökte göra sig märkvärdig.

Det fanns många saker som det var bättre att bara hålla tyst om.

När mamma hade gått, låg Myy kvar på sängen och tänkte på hur hon skulle söka till en annan högstadieskola än Pätkisarna. Hon ville ha nya vänner. Bättre vänner. Mycket bättre vänner. Hon tänkte inte längre acceptera att hon var den sista som fick veta om trixlägret. Hon ville ha vänner som var hennes vänner varje dag och inte bara när det råkade passa dem.

Hon ville vara med i sina vänners uppdateringar.

Hennes vänner skulle fråga henne om hon gjort sig illa när hon ramlade på skolgården.

Hennes vänner skulle skicka henne kattvideos sent på kvällarna.

Hennes vänner skulle komma ihåg hennes födelsedag tidigt på morgonen och om hon var borta från skolan någon dag så skulle vännerna skynda sig till henne i stora klungor efter skolan för att uppdatera henne om läxor och allt som hon missat under dagen!

Sommarnatten var så mörk som den kunde bli, men från mammas rum lyste mobilskärmen när hon svajpade bland männen på Lyckliga Pannkakorna.

Det var också en grej som hon borde ha kunnat berätta om för riktiga vänner, men nu var Myy mest rädd för att de andra skulle få reda på att hennes mamma hade en pannkaksprofil.

När hon låg där ångestfylld i natten, mindes hon att mamma kallat den här tiden på natten för *vargtimmen*.

När hon var mindre hade vargtimmen skrämt henne och hon hade varit säker på att en gultandad varg skulle smyga sig in i hennes rum på natten för att titta på henne när hon sov. Mamma hade självklart glömt att berätta att även det bara var ett talesätt och att det betydde att någon var vaken på natten och att tankarna snurrade runt i huvudet.

Precis som nu, precis som nu, precis som nu.